IOANA ANGHEL
(1935–2020)

În urmă cu nu îndelungă vreme, în 16 iunie 2020, am pierdut îndrumarea discretă, dar întotdeauna promptă şi prezentă a Ioanei Anghel, colega noastră lexicografă.

Truditoare o viaţă întreagă la *Dicţionarul limbii române* (DLR) întocmit sub patronajul Academiei Române, ne face plăcere să credem că Ioana Anghel s-ar fi descris pe sine în puţine cuvinte şi că, în virtutea unei obişnuinţe ce devenise legendară printre colaboratori, ar fi căutat să o facă scotocind prin vocabularul românei până ce le-ar fi găsit pe cele mai potrivite. În acest exerciţiu al imaginaţiei o vedem pe Ioana Anghel extrăgând fişe, comparând versiuni, verificând cele mai adecvate selecţii lexicale şi cele mai curate formulări, o vedem aplecându-se obsesiv asupra surselor documentare şi a literaturii de specialitate. Tot aici o vedem pe Ioana Anghel mereu în căutare, în căutarea cunoaşterii, şi stăpânită întotdeauna de o curiozitate avidă. O vedem aşa cum... o ştim...

În imperiul realităţii însă, ştim că extrem de precisul lexicograf Ioana Anghel ar fi surâs cu stânjeneală la o aşa întreprindere şi că s-ar fi străduit cu tot dinadinsul să o evite, nu dintr-o lipsă a imaginaţiei, căci desele întâlniri din ultimii ani ne-au dat prilejul să o descoperim pe Ioana Anghel iubitoare de literatură, filme şi călătorii, curioasă să cunoască mereu alte lumi, alte locuri, alţi oameni, alte obiceiuri, ci pentru că prezenţa sa politicos rezervată ascundea o modestie în parte înnăscută, în parte datorată unei educaţii temeinic înrădăcinate în valori tradiţionale. Da, Ioana Anghel era o doamnă din alte vremuri...

Era o doamnă din alte vremuri şi în activitatea ştiinţifică: născută în 26 decembrie 1935, la Cluj, a absolvit cursurile Facultăţii de Litere în 1957, unde i-a avut ca profesori pe unii dintre membrii vechi ai Muzeului Limbii Române, pentru care nutrea o nețărmurită admiraţie. De la aceştia a deprins rara combinaţie dintre rigurozitatea documentării şi exigenţa pentru calitatea produsului ştiinţific, pe de-o parte, şi etica personală în actul de cercetare, de cealaltă. La Institutul de Lingvistică din Cluj, continuator al Muzeului fondat de Sextil Puşcariu, a ajuns la scurtă vreme după absolvire, la începutul anilor ’60, unde s-a mai întâlnit câţiva ani, în calitate de coleg de-acum, cu profesorul George Giuglea, pe care-l amintea întotdeauna cu mult drag, şi de care o lega un spirit deopotrivă iscoditor, ingenios şi neobosit în aflarea etimologiilor celor mai obscure. Acestui spirit i se datorează mai toate articolele pe care le-a publicat în paginile revistei „Cercetări de lingvistică” sau în „Dacoromania”, serie nouă. A colaborat la *„Dacoromania”. 1920–1948. Bibliografie* (1983), iar, nu întâmplător, lui George Giuglea i-a dedicat un consistent articol, în „Dacoromania”, III–IV, 1998–1999, antologat în volumul *Muzeul Limbii Române şi muzeiştii* (2019).

Acelaşi spirit neobosit a făcut-o şi să fie cea mai potrivită conducătoare a colectivului de lexicografie de la Institut vreme de mai bine de două decenii: o sarcină deloc uşoară, în care, prin competenţă, dedicare şi moralitate, a făcut cinste figurii de revizor de volum. Cea mai grăitoare, poate, probă a calităţii ei de lexicograf stă în aceea că ajunge să deschizi la întâmplare volumele DLR pentru a le identifica de la prima privire pe acelea coordonate de Ioana Anghel, prin simplul fapt că... Ioana Anghel nu se întrevede nicăieri: un semn rar al celor ce au deopotrivă ştiinţa temeinică şi darul de a şlefui tehnica produsului de cercetare până la epurarea oricăror trăsături personale, lăsând în urmă o imagine curată a faptelor. Această ştiinţă unanim recunoscută printre colegi şi colaboratori i-a conferit o autoritate de care noi, cei mai tineri, ne temeam cu acea teamă instinctivă ce izvorăşte dintr-un respect necondiţionat: fiecare întâlnire era ca un examen cu un profesor pe care îl iubeşti şi pe care nu vrei să-l dezamăgeşti. Nici n-ar fi putut să fie altfel, de altminteri, căci încă din primele zile ale uceniciei mele într-ale dicţionarului am învăţat de la cei mai înaintaţi decât noi că pentru

BDD-A32501 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:19 UTC)

problemele dificile soluția salvatoare era un nelipsit „vezi ce zice şi Ioana”, de la colegii ei de generație, sau un inechivoc „du-te la doamna Anghel”, al celor ceva mai tineri.

Această aplecare pentru rezolvarea chestiunilor spinoase, de detaliu, dăruită în mod fericit unei inteligențe excepționale, a făcut să fie remarcată încă de pe băncile facultății, de când a fost aleasă să colaboreze pentru consultare la DLR, înainte de posibilitatea încadrării ei administrative. Aceeaşi înclinație, dublată de-acum şi de o bogată experiență, a marcat şi încheierea activității ei ştiințifice, când, în ultimii ani, a colaborat la transcrierea, interpretarea şi comentarea unei părți din textele adunate în antologia coordonată de Eugen Pavel, *Şcoala Ardeleană* (2018). A fost astfel, de la început până la sfârşit, un om al Institutului.

A lucrat dintotdeauna în încăperea unde a avut loc redactarea dicționarului sub conducerea lui Sextil Puşcariu, iar locul ei rămâne la biroul de sub tabloul muzeiştilor, spre care privea admirativ, custode necontestat al unui fel de a face ştiință din vremea marilor savanți, cu un zâmbet în colțul gurii. Prin plecarea ei suntem văduviți de un punct de reper şi de o punte de legătură cu o lume azi şi mai îndepărtată.

Sit tibi terra levis...

BOGDAN HARHĂTĂ
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță,21
bogdan.kos@gmail.com

BDD-A32501 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:19 UTC)